
Iława, st. I (wykop 9), gm. loco, woj. warmińsko-mazurskie

Informator Archeologiczny : badania 33, 221-222

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

(obiekt nr 3), w której zarejestrowano wiórek i odłupek krzemieny oraz kilka charakterystycznych dla kultury malickiej fragmentów ceramiki pochodzących z brzuśca naczynia. Pozostałe trzy obiekty (nr 1, 2 i 4) to jamy gospodarcze z okresu nowożytnego (XIX-XX w.), w których odnaleziono drobne fragmenty ceramiki.

Dokumentacja powykonawcza z badań znajduje się w WUOZ Lublin Delegatura w Zamościu, a materiały zabytkowe zdeponowano w Muzeum im. St. Staszica w Hrubieszowie.

Ilawa, st. I, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie – patrz: późne średniowiecze

ILAWA, st. I, wyk. 8, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie – patrz: późne średniowiecze

ILAWA, st. I (wykop 9), gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- stare miasto (XVI-XIX w.)

Nadzory archeologiczne przy pracach ziemnych pod wymianę ciepłociągu, przeprowadzone w terminie od 15 czerwca do 7 lipca, przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Energetykę Ciepłą Sp. z o.o. Pierwszy sezon badań.

W trakcie prac zadokumentowano 277 metrów bieżących wykopu, który podzielono na odcinki. W większości nie natrafiono na pozostałości starsze niż XIX-to wieczne. Prace były prowadzone niemal w całości we współczesnych nawarstwieniach zasypiskowych. Stanowiły je: mieszanka piasku, ziemi oraz gruzu z okresu budowy okolicznych bloków mieszkalnych. Jednak na niektórych odcinkach można było zaobserwować ślady wcześniejszego osadnictwa, w postaci fragmentów ceramiki późnośredniowiecznej. Jej pozostałości widoczne były w profilu wykopu 9b. Wykop miał głębokość 1 do 1,2 metra, gdyż na takiej głębokości układano przewody nowego ciepłociągu. W brunatnym zasypisku wystąpił ół o barwie zielonkawej. Towarzyszyła mu duża ilość spalenizny i gruzu. Warstwa ta nie była ciągła, lecz wielokrotnie zakłócona. Może to wskazywać na fakt, iż mamy tu również do czynienia z warstwami zasypiskowymi. Prawdopodobnie wyrównywano ten teren zwożąc ziemię spod wznoszonych w mieście budynków. Calec stanowi tu jasno żółty piasek. Z podobną sytuacją mamy do czynienia na odcinku wykopu określonego jako 9f. Tu pod warstwą humusu trafiono na silnie przemieszaną warstwę ziemi, gruzu, piasku oraz trudną do rozpoznania warstwę zielonkawego ółu, z drobinami ceramiki, prawdopodobnie późnośredniowiecznej. Również i ta warstwa nie stanowiła jednolitego ciągu, lecz rodzaj zasypiska, silnie poprzerwanego i przemieszanego. Materiał ten został tu najprawdopodobniej nawieziony dla wyrównania terenu. W trakcie prac nie trafiono na ślady starej zabudowy. Dopiero na odcinku 9f, między 39.74 a 41.22 metrem odsłonięto pozostałości nowożytnej zabudowy. Zasypisko w dalszym ciągu stanowiła mieszanina piasku, gruzu i ziemi. W trakcie prac na odcinku 9g, między 3 a 5.6 metrem wykopu natrafiono na relikty brukowanej drogi. Niestety brak materiału, który precyzyjnie datowałby ją, nie pozwala na określenie jej chronologii. Bruk wykonano ze średniej wielkości kamieni polnych (ca 20 cm średnicy) i zalegał on na głębokości około 1 m od obecnej powierzchni terenu. Można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, iż został on wykonany już między XV a XVI wiekiem i funkcjonował nawet do wieku XIX. Bezpośrednio nad nią znajdowała się warstwa nowożytnego i współczesnego gruzu. Dno tej części wykopu stanowił jasno-żółty piasek. Mała głębokość wykopu oraz sytuacja stratygraficzna nie pozwala jednoznacznie określić, czy znajdujący się na dnie tej części wykopu piasek, jest piaskiem calcowym. Na pozostałości zabudowy nowożytnej trafiono także między 4 a 5 metrem fragmentu wykopu 8h. Była to część pomieszczenia piwnicznego, obiektu znajdującego się prawdopodobnie przy zachodnim narożu rynku staromiejskiego. W pozostałej części wykopu sytuacja stratygraficzna nie wykazywała większych zmian. Dno wykopu stanowił jasno żółty piasek. Nad nim znajdowała się warstwa współczesnego

i nowożytnego gruzu z ziemią i piaskiem. Całość silnie poprzecinana była wkopami pod uzbrojenie terenu. Dopiero między 30 a 32 metrem wykopu 8h natrafiono na pozostałość nieczynnej komory burzowej z okresu międzywojennego. Między 33 a 37 metrem tegoż wykopu trafiono na pozostałości muru ceglano opartego o pozostałości ściany kamiennej. Odsłonięte relikty ceglane były pozostałością piwnicy, prawdopodobnie już XX wiecznej budowli. Trudniej natomiast ustalić funkcje i chronologię muru kamiennego. W jego okolicy znajdowała się duża ilość spalenizny z gruzem, oraz ślady zielonkawej warstwy iłu. W warstwie tej nie trafiono jednak na materiały, które umożliwiłyby chociaż przybliżone datowanie opisanych reliktyw. W dalszej części wykopów sytuacja stratygraficzna nie uległa zmianie. Prawie wszystkie wykopy prowadzone były bardzo blisko lub przecinały wkopy budowlane współczesnej zabudowy Placu Bandurskiego i jego najbliższej okolicy.

Materiały i dokumentacja z badań znajduje się w Archiwum WKZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

ILAWA, st. I, wykopy 11-14, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- stare miasto (XIV-XIX w.)

Sondażowo-rozpoznawcze badania archeologiczne, przeprowadzone w terminie od 10 kwietnia do 12 maja, przez mgr. Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Urząd Miasta. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 92 m².

Badania prowadzono w celu uchwycenia reliktyw zabudowy późnośredniowiecznej i nowożytnej. Wyniki tych badań mają posłużyć do wykonania projektu zmiany nawierzchni rynku staromiejskiego z uwzględnieniem i uczytelnieniem w terenie pierwotnej zabudowy (granic poszczególnych pierzei). W tym celu (zgodnie z zaleceniem WKZ w Olsztynie) wykonano 4 sondaże, które oznaczono numerami od 11 do 14 w obrębie st. I. Wykopy te miały odpowiednio wymiary: wykop 11 - 8,8 x 2,2 m; wykop 12 - 10,3 x 2,8 m; wykop 13 - 5,3 x 4,1 m; wykop 14 - 7,1 x 3 m. W przeciwieństwie do pierwotnych założeń, wytyczono je nie w części środkowej każdej z pierzei, lecz na przedłużeniu współczesnych pawilonów wzniesionych w latach 1968 – 1972. Wyjątek stanowi tu pierzeja północna, gdzie założono wykop (12) w części środkowej. Stwierdzono, że na terenie rynku w ostatnich latach przeprowadzono intensywne prace niwelacyjno-budowlane i uzbrojeniowe, które zniszczyły pierwotne nawarstwienia kulturowe oraz relikty zabudowy nowożytnej. Tak więc mamy tu do czynienia z nawarstwieniami zasypiskowo-niwelacyjnymi zalegającymi na calcu, składającym się z piasków różnej granulacji oraz brunatnej zbitej gliny zwałowej (*morena denna*). Wszystkie wykopy doprowadzono do calca, który uchwyciono tu na głębokości od 2,4 do 3 m. Poza wspomnianym wykopem 12 w pozostałych trzech (11, 13 i 14) udało się uchwycić fragmenty zabudowy murowanej zniszczonej przez armię radziecką w 1945 roku. Przeprowadzone badania wykazały, iż wzniesione bloki współczesne zostały usytuowane z nieznacznym przesunięciem w stosunku do nowożytnej zabudowy murowanej. Stosunkowo najmniejsza różnica została stwierdzona w pierzei południowej, natomiast największa w porównaniu z zabudową sprzed 1945 roku, w pierzei północnej. Podkreślić należy, iż zabudowa murowana wzniesiona w XVIII i XIX wieku wokół rynku nieznacznie różni się od pierwotnych podziałów parceli staromiejskich, których dokonano w momencie lokacji miasta z zastosowaniem limitacji mierniczej. Pierwotnie bowiem rynek staromiejski miał w przybliżeniu ca 60 x 60 m. Natomiast współcześnie ma on ca 67,5 x 75 m. Również w czasach nowożytnych jego wielkość była różna w stosunku do pierwotnej i wynosiła ca 65 x 65 metrów. Wymiary te zostały uchwycone, dzięki przeprowadzonym badaniom archeologicznym, w wyniku których odsłonięto relikty zabudowy wczesno- oraz późnonowożytnej (w wykopach 11, 13 i 14). Niestety nie udało się uchwycić pierwotnych podziałów późnośredniowiecznych, które uległy całkowitemu zniszczeniu w wyniku prac budowlanych oraz niwelacyjnych prowadzonych w ostatnich trzech stuleciach.